

UNITÁRIUS ÉLET

XIX. ÉVF. 1. SZÁM

1965. JANUÁR—MÁRCIUS

Felszabadulás és feltámadás

Április 4-én ünnepeltük Hazánk felszabadításának 20. évfordulóját. Április 18—19-t pedig az avatja ünneppé számunkra, hogy immár közel kétezer esztendeje, hogy az első Húsvét diadalmas eseményei végbementek és a szellemtörténet további fejlődésének új impulzust adtak s egyben új irányt is szabtak. Unitárius Hitvallásunkból Húsvétal kapcsolatosan hiányzik ugyan a testi feltámadás tétele, melyet velünk együtt a tudomány is régen túlhaladott álláspontnak tart, a Húsvét igazi lényege azonban ott van legjobb meggyőződéseink középpontjában s mint a napból a fény és a meleg éltető erői, belőle indulnak ki és táplálkoznak elhatározásaink és alkotó tevékenységeink embert és világot építő legjobb indítékai. Mindkét évforduló az élet csodálatos győzelmének emlékünnepe. Mindkettő azt jelenti, hogy azon a napon az élet valósággal kicsavarta a fegyvert a halál kezéből s ezzel végetvetett a gyilkosságnak, a pusztításnak, a rombolásnak, elűzte a lelkekből a félelmet, a szívekben pedig az érkező tavasz csodájaként csírába szökkentette a reménységet.

Micsoda rombolást vittek végbe a lelkekben a gonoszság gyilkos erői a nagypénteki megkorbácsoltatással, a tövissel való koronázással és a golgothai keresztrefeszítéssel? A tanítványok serege, a hívő lelkek sokasága, a meggyógyítottak ezrei szent meggyőződéssel hitték, hogy Jézusnak, — aki félelem nélkül járt a leprások között, személyváltozás nélkül segített mindenkin, aki hozzáfordult s szent haragjában a farizeusok és a főpapok szemeláttára korbácsolta ki a templomból a kufárokat, a pénzváltókat, kik üzletet csináltak az istenházából, a koporsóból visszahívta Jairus leányát és a sírból Mária és Márta fivérét, Lázárt — megvoltak győződve róla, hogy Jézusnak nem árthat senki és semmi. S ezeknek az embereknek hallaniuk kellett a kereszten vonagló test utolsó sóhajtatását: „Elvégeztetett”! Elveszett, rombadőlt, odalett, összeomlott minden. A hitükben csalódott, reményüket vesztett lelkek összetört világában fekete üszkők, jaj és kín és fájdalom és kietlen, vigasztalan szomorúság mindenfelé. Ebből az állapotból talán nincsen is kivezető út. Aztán jött Húsvét. A nap még fel sem bukott a keleti hegyek ormán és a nyitott sír már üres, fehér ruhás angyal áll a tátongó úr partján s ajkán zeng az örökkétartó, halhatatlan élet, áldott, győzelmes üzenete: „Mit keresitek a holtak között az élőket. Nincsen itt!! És mint a napfény melege és a langyos májusi eső ébresztgetésére megelevenednek és életrekelnek a halottnak vélt rögök is s a természet világában az élet minden szent csodája valóra válik, ahhoz hasonlóan tért önmagához a megvert, meggyötört hit és a kialudt reménység a lelkekben s az Evangélium ismét élet és valóság lett. A magáraszmélt világ pedig attól kezdve hirdetni kezdte, hogy a szépet, a jót, az igazat, a szeretetet s mindazt ami az embert emberré teszi nem lehet megölni, nem lehet sírba tenni mert ha ezt tennék is vele, előbb-utóbb onnan is kitör és eget követel magának.

Micsoda feldúlt, rombadőlt, fekete üszkők füstölgésétől, sötét, véres iszaptól süppedékes, kialudt remé-

nyek roncsain didergő kietlen világ tátongott itt húsz évvel ezelőtt körülöttünk és bennünk egyaránt.

Az emberiségnek még sohasem volt ilyen Nagypéntekje! Itt nem egy embert korbácsoltak véresre, kínoztak halálra és gyilkoltak meg ártatlanul, hanem milliók kerültek Krisztus sorsára és a jaj és a kín, és a halálhörgés, a véres vergődés, a felszabadult démoni erőknek az ártatlanok szenvedésén és gyászos kimúlásán való kéjelgése nem egy napig, — hanem akkor úgy éreztük —, soha véget nem érő hosszú esztendőig tartott. Ezekben az években csupa Nagypéntek volt minden napunk és éjszakánk. Megáradtak a halál összes folyói s mi megszokás nélkül sirattuk és temettük a legjobbainkat. Sohasem fogom elfelejteni azt a napot, melyen a liberátorok első orvtámadása nyomán a pesterzsébeti temetőben 350 halottat, köztük 70 unitárius atyánkfíát temettük el egyetlen napon. 350 koporsó és ugyanannyi fedél talpraállítva a ravatalozó előtti térségen, mintha a halál erdőit telepítette volna oda a sátán, hogy a festett deszkák és a felismerhetetlen emberi roncsok ijesztő világában hahotájával túlharsogja jogos sírásunkat. Nincs mérték, amellyel fel lehetne mérni, hogy milyen hosszú volt az út Lenin-grádtól az Elbáig, és nincsen tenger, amelynek vizével hasonlatba lehetne hozni a megáradt vért, mely föl-áztatta az emberiség történetének ezt a legtörténelmibb útját. Csoda-e, ha milliók lelkében kialudt a remény s a hit kezdte elveszíteni minden éltető erejét! Csak a legjobbak bírták, már csak ők hittek, reménységüket csak ők nem vesztették el. Aztán jött a történelem diadalszekerén 1945. április 4. Ez a történelmi Húsvét. A budai vár földalatti folyosóiból a felszabadító seregek kifüstölték s hazánk határaitól elűzték a fasiszta hordák és csatlósai utolsó töredékeit is. A halál befejezte rajtunk való próbáját s elvesztett csatájának véres emlékei s roncsai felett csírázni kezdett az élet. A történelem tavasza nálunk ekkor kezdődött. Ilyen rügyfakadás itt még sohasem volt. Még a kövek is élni kezdtek s virágborultak a földbevert oszlopok, melyeken végig az élet erői hálózta, szőtték be azóta az ország legszélső határait is, ahogy fényt, világosságot, energiát csörgedeznek magukban a legkisebb falura is. Azóta csak húsz esztendő telt el. De ezalatt az idő alatt, az akkor született népi demokrácia felseerdült már bennünk s megerősödött. Belegyökerezett lelkünk legjavába. Átjárta, áthatotta testünket, lelkünket, formálódó alakuló egész emberségünket. Ezeréves történelmünkben nincs még egy fejezet, melyhez hasonlíthatnók ezt a történelmileg rövid, de alkotásai-ban, fejlődésében, építésében és épülésében utólrhetetlen két évtizedet. Újjászületett és megújult itt húsz esztendő alatt minden! A falu és a város, a mező és az erdő, ösvények és utak, rétek és legelők, iskolák és gyermekek. Minden. A föld és az ember. S minden ami a földön, a földben és az emberben van.

Magunkban és az egész világban húsvéti örömmel köszöntünk te felszabadult és feltámadott élet. Halle-luja! Üdvösség neked itt a földön egy boldog emberi világban. Ámen.

Pethő István,
püspöki helynök

HÚSVÉT SELMÁBAN

Március 11-én fehérek és négerek együtt tüntettek az amerikai Alabama állam *Selma* városában a polgárjogi törvénynek a négerekre való kiterjesztése érdekében. A békés tüntetést brutális rendőri beavatkozás zavarta meg. „Fajvédő” fehér civilek is gumibotokkal, boxerekkel, dorongokkal felszerelve támadtak a jogaiért küzdő négerekre és a velük szolidaritást vállaló fehér embertársaikra. A véres incidens emberéletet követelt. Az elszenvedett ütlegek súlyosan megsebesítették a tüntetésben résztvevő negyven lelkészt, köztük egyiket halálosan. *James J. Reeb* bostoni unitárius lelkész belehalt sérüléseibe és ezzel első mártírjává vált a XX. században szinte elképzelhetetlennek vélt amerikai polgárjogi küzdelemnek. A fiatal unitárius lelkészt ifjú özvegye, négy kis árvája, népes gyülekezete, számos tisztelője és barátja siratja. Mi is kifejeztük részvétünket amerikai testvéregyházunk, a gyászba borult család és a gyülekezet iránt. Hangot adtunk elkeseredésünknek, megdöbbenésünknek és szomorúságunknak. Kinyilvánítottuk szolidaritásunkat azzal a harccal szemben, amely tiltakozás minden embertelenséggel, jogfosztottsággal, brutális önkénnyel és hatalmi visszaéléssel szemben. Mindezeket túl, azonban március 11. óta állandóan egy kérdés foglalkoztat: *milyen lesz a húsvét Selmában?*

A helyi napilapokban jelennek-e meg húsvéti tárgyú ünnepi cikkek? És miről írnak majd? Lesz-e valaki, aki párhuzamot von a jézusi *passió* és *Reeb* lelkész tragikus halála között? Hiszen az ifjú unitárius lelkész nemcsak hirdette a jézusi kereszténységet, hanem meg is élte és ha kellett, íme életének feláldozásával tett bizonyosságot arról a hitről, amely benne és mindannyiunkban él, akik nem a *Jézusról* vallott dogmák „igaz-nemigaz” viták és teológiai vetélkedések elméleteire építjük hitünket, hanem akik egyszerűen hiszünk *Jézusnak*, tanításainak, Isten nevében közölt erkölcsi parancsainak és ítéleteinek, miszerint: „Nem mindenki, aki azt mondja: Uram! Uram — megyen be a mennyeknek országába hanem csak az, aki cselekszi az én mennyei atyám akaratát!”

Jézus a feltétel nélküli szeretetet hirdette és élte meg. Ezt a feltétel nélkülséget semmiféle *de*, vagy *azonban* nem oldotta fel! Ezt értette meg *Reeb* lelkésztestvérünk is, aki éppen olyan fiatal volt, mint nagypéntek hőse, Jézus és aki igyekezett éppen olyan alázatos lenni a feltétel nélküli szeretet szolgálatában, mint példamutató Mestere

Selmában bizonyosan ahány néger embertestvérünk nagypénteken valahol egy fészületre néz, vagy lelki szemeivel látja a nagypénteki Golgothát, a Jézus keresztfáján most a jézusi önfeláldozó emberség arcvonásaiban az ifjú *Reeb* lelkész kedves arcát fogja felfedezni. És vajon a hangját is hallani fogják-e, amint jézusi szóval mennyei Atyjához könyörög: „Atyám! Bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek!”

Gondolataink oda szállnak *Selmába* fehérbőrű testvéreinkhez is és keserűen kérdezzük, hogy *valóban* nem tudják, hogy mit cselekszenek?! Közel kétezer év múltán, még mindig kísért ott *Selmában* és *Alabamában*, miként a texasi Dallasban is a judási fanatizmus, az árulás és a farizeusi álszenteskedés? A világ egyik leghatalmasabb államában? A modern haladásnak és tudománynak egyik fellegvárában? *Lincoln* Ábrahámnak, *Franklin* Benjáminnak, *Jeffersonnak*, *Emersonnak* és sok más emberi kiválóságnak hazájában?! Az unitárius *Lincoln* után a katolikus *Kennedyt* öli meg az elvakultság, a kétségbeejtő szűklátókörűség csak azért, mert a legtermészetesebb emberi jogokat minden polgártársukra ki akarták terjeszteni bőrük színére való tekintet nélkül? És ezért a legegységibb keresztényi, jézusi igazságért kellett 1965-ben húsvét előtt meghalnia egy négygyermekes családapának, egy ifjú férjnek, egy hűséges hazafinak, egy igaz embernek, egy alázatos szívű unitárius lelkésznek, aki híven követte Jézus parancsát?! — 1965 húsvétján, — ott *Selmában*, — rádöbbenetek-e azóta, hogy mit cseleked-

tek? Rádöbbenetek-e arra, hogy egész népük iránt rendíti meg az embermilliók bizalmát a *selmai* Golgotha, amelynek árnyéka mint egy komor gyászlepel nehezedik egy népre, amelynek elfedi jobbik énjét, beárnyékolja jelenét! Pedig tudjuk, hogy nemcsak elvakult és elvadult fanatikusok élnek ott, hiszen éppen *Reeb* lelkész önfeláldozása bizonyítja ezt és azoknak népes tábora, akik hozzá hasonlóan készek mindhalálig harcolni az emberséges emberi élet teljes igazságának diadalmáért. Hisszük, hogy az amerikai nép döntő többsége ilyen emberségesen gondolkodó, a belső és a külső békességre egyaránt törekvő és ezért munkálkodni, küzdeni akaró békesség szerető ember.

A nép erényei és emberséges életet szolgálni akaró készsége azonban csak akkor juthat érvényre, ha *valódi húsvét lesz Selmában*, mert „meghasadván a selmai templomok kárpitja”, felvillan az emberhez méltó élet fénye és valaki *Selmában* is felkiált: „Valóban Isten fia volt!” És feltámad az igazabb és jobbik emberség, feltámad a vágy és a szomjúság a valódi jézusi emberség, igazság, békesség és szeretet iránt, amelyre olyan régen és olyan mélyen áhítozik ez az egész jobb sorsra, igazi húsvétra áhítozó világ!

R. Filep Imre

J. Reeb halálával kapcsolatban egyházunk elnöksége az alábbi átiratot intézte az Országos Béketanács elnökéhez:

Mélyen tisztelt Elnök Úr!

A Magyarországi Unitárius Egyházak elnöksége, hívei és lelkészei mélységes szomorúsággal, megdöbbenéssel és fájdalommal értesültek azokról az eseményekről, amelyek f. évi március 11-én az Amerikai Egyesült Államok Alabama államának *Selma* városában történtek, ahol az emberi és polgári törvényes jogaiért tüntető békés állampolgárokra kegyetlen brutálissággal tört rá az önkényeskedő hatalom.

A tragikus események rendjén mártírhálált szenvedett *James J. Reeb* ifjú unitárius lelkész testvérünk, aki az Egyesült Államok fővárosának: *Washington*, város unitárius egyházközségében lelkészkedett és onnan utazott az alabamai *Selmába*, hogy bizonyosságot tegyen valódi emberi és unitárius keresztény hitéről, amely nem ismer különbséget az emberi jogok tekintetében fehérek és színesek között.

Folyó hó 14-én vasárnapi intentszetelet keretében emlékeztünk meg a mártírhálált szenvedett amerikai unitárius lelkész testvérünkről.

Részvétünket nyilvánítottuk ifjú özvegyének, négy árvájának, amerikai unitárius testvéregyházunk elnökségének, híveinek és lelkészeinek.

Kinyilvánítottuk szolidaritásunkat nemes harcuk iránt, amely tiltakozás minden jogtiprással és embertelenséggel, minden faji és emberi megkülönböztetéssel szemben.

James Reeb lelkész testvérünk halála csak fokozza meggyőződésünket, hogy válllatve kell harcolnunk minden erkölcsi erőnkkel azokért a magasztos célokért, amelyek a Béke Világtanácsának és a Magyar Béketanácsnak magasztos munkáját áthatják, hogy mindennél e földön megvalósuljon a tartós béke, szabaduljanak fel a még elnyomásban élő népek és váljanak az emberi és polgári jogok részeseivé, akik a szabad emberek és szabad népek jogait, örömét és méltóságát eddig el nem érhatték!

Az Országos Béketanács és béke mozgalmunk minden nemes munkásának életére és áldásos harcára hitünk szerint kérjük Isten áldását.

Kérjük, fogadja Elnök Úr nagyrabecsülésünk nyilvánítását.

A Magyarországi Unitárius Egyházköri Tanács
nevében:

Ferenc József s. k.,
főgondnok

R. Filep Imre s. k.,
főjegyző

Pethő István s. k.,
püspöki helynök

Az Országos Béketanács elnökének válasza:

Köszönettel vettem március 15-én kelt levelüket, amelyben a Magyarországi Unitárius Egyház Köri Tanácsa mélységes szomorúságát és fájdalmát fejezi ki afelett, hogy a törvényes jogaikért tüntető békés állampolgárokat brutálisan rátört az önkényeskedő hatalom, és James J. Reeb unitárius lelkész életét vesztette.

Biztosíthatom Önöket, hogy nemcsak hazánkban, de az egész világon az emberek többsége megveti a faji gyűlölet minden megnyilvánulását. A Magyar Országos Béketanács kezdettől fogva harcol a jogtiprás és az embertelenség ellen, minden faji és egyéb megkülönböztetéssel szemben. Eppen ezért mélységesen elítéljük a Selma városban történeteket. Az Országos Béketanács

nevében táviratilag részvételemet fejeztem ki a hős lelkész özvegyének és árváinak.

Megköszönöm elismerő szavaikat, amelyekkel a Béke-Világtanács és a Magyar Országos Béketanács munkáját méltatják. Továbbra is töretlen lendülettel küzdünk azért, hogy a földön megvalósuljon a tartós béke és ahogy Önök oly szépen megfogalmazták, — „az emberi és polgári jogok részeseivé váljanak azok, akik a szabad emberek és a szabad népek jogait, örömét és méltóságát eddig el nem érhatték”.

Ismételten megköszönöm jókívánságaikat.

Szakasits Árpád s. k.,
elnök

A 90 éves Schweitzer Albert köszöntése

Valaki nemrég azt mondta, hogy a világ nagyon szegény igazán meggyőző erejű és példamutató személyiségekben. Schweitzer Albert azok közül a kevesek közül való, akik életükkel valóban példát mutatnak és a jézusi lelkületű, magasrendű ember nevezetét mindenképpen kiérdemlik. Ez a nagyszerű férfiú egyedülálló, ritkán megismétlődő sokrétűséget testesít meg önmagában. Sokan csak azt tudják róla, hogy évekként ezelőtt megnyerte a Nobel és Goethe békedíjakat; a haladó protestáns közösség úgy tartja számon, mint a ma élő egyik legnagyobb teológust, akinek korszakalkotó munkái a Jézus- és Pál-kutatás bonyolultságában világosságot árasztottak és évtizedeken keresztül irányt mutattak. Az elméleti zenészek tisztelik benne a J. S. Bachról szóló legalaposabb könyvnek a szerzőjét; az orgonaszakértők úgy tekintenek fel rá, mint aki valóban egyedülálló módon Európa szinte minden orgonáját ismeri és azoknak értékéről a leghozzaértőbb tájékoztatót írta; a zenekedvelők a ma élő egyik legnagyobb orgonavirtuózt csodálják benne, akinek hangversenyeire még a legutóbbi években is már napokkal előre nem lehetett jegyet kapni. De az ő legnagyobb tetteért, azért a kórházért, amit tiszta emberi önfeláldozásból, egy szomorú európai adósság parányi törlesztéseként, Afrika őserdejében, lényegében egyedül, minden hivatalos támogatás nélkül megalapított, kiépített és mind a mai napig töretlen lendülettel irányít; ezért az egyedülálló és példatadó cselekedetéért szereti és csodálja mindenki, aki az emberiséget értékeli; tiszteli és csodálja mindenki, akinek számára az idealizmus csak akkor tűnik nagynak, amikor az a kimondott és leírt szavakon túl nagy és nemes önfeláldozásban példamutató cselekedetté magasztosul.

— o —

1927-ben, abban az esztendőben, amikor egyik legnagyobb teológiai munkája „Pál apostol misztikája” címen megjelent, Schweitzer Albert nagy kitüntetésben részesült. Az emberiség javáért végzett munkája elismerésül megkapta a tekintélyes összeget jelentő Goethe-díjat. Ebből, saját tervei alapján egy egyszerű, kedves hajlékot épített Günsbachban, egy kis elszázi faluban, ahol édesapja mint evangélikus lelkész hosszú időn keresztül működött, és ahová őt az otthon, a gyermek — és ifjú évek boldog emlékei elszakíthatatlan erővel vonzották és vonzzák mind a mai napig. Azóta, tehát immár 38 éve mindig itt pihen meg, valahányszor megerőltető afrikai tevékenysége közben két-három hónapra visszatér Európába.

Schweitzer 1935 nyarán is 3 hónapot Günsbachban töltött, de közben néhány napra több alkalommal ellátogatott Strasbourgba is, ahol állandóan rendelkezésére áll egy dolgozószoba. Itt kerestem fel őt strasbourgi tartózkodásom idején összesen négy alkalommal, segítséget és útmutatást kérve doktori dolgozatommal kapcsolatosan, amelynek tárgya Jézus Istenországáról szóló tanítása értelmezésének története és értékelése volt, amellyel Schweitzer is ifjú éveiben olyan behatóan foglalkozott. Nagy jóakarattal és szeretettel állott rendelkezésemre, felhívta figyelmemet fontos könyvekre és tanulmányokra és ő maga is köny-

vekkel Lambarene-i kórháza működésével kapcsolatos képekkel, valamint aláírásával ellátott saját fényképével ajándékozott meg.

Schweitzer egész életében erőteljes testalkatú, szívós, kemény, minden tekintetben egészséges ember volt. „Életemből és gondolkodásomból” című önéletrajzában elmondja, hogy egyetemi hallgató korában, amikor dolgozni nagyon összegyűlte, többször fordult elő hogy két napot és egy éjszakát megszakítás, minden pihenés, alvás nélkül dolgozott, anélkül, hogy különösebb fáradtságot érzett volna. Ez is egyik előfeltétele volt annak, hogy évtizedeken keresztül olyan túlfeszített munkát végezhetett, amire egy átlagember nem lett volna képes. Emellett azonban a döntő mégis vasakarata, kitartó szorgalma és mindenek felett lángoló, diadalmas hite volt: hite Istenben és abban, hogy hivatása van ezen a földön és azt helyette senki el nem végezheti.

Schweitzer egyéniségében van valami zord és mégis vonzó, faragatlan őserő; egész magatartása már első pillanatra tiszteletet parancsoló, tekintélyt árasztó. Tekintetéből egy határozott, szellemi és lelki erejének tudatában levő embernek a méltósága árad, aki tudja, hol áll, mit akar, miért él. Aki találkozott vele, feltétlenül gazdagabbá vált és megerősödött abban a meggyőződésében, hogy hinnie kell rendületlenül Istenben és megingatlatlan kitartással küzdenie kell azért, hogy a jóság, a részvét, a minden élőlény iránti feltétlen tisztelet szebbé és nemesebbé formálja az emberi életet.

Ezt éreztem én is strasbourgi egyetemi hallgató koromban, amikor 30 esztendővel ezelőtt e nagy emberrel néhány nagyszerű órát együtt tölthettem. E találkozások engem is sok-sok embertársammal együtt segítettek abban, hogy életszemléletem derűs, optimista legyen és tudjak hinni abban, hogy az emberiség élete, sok ellenkező látszat ellenére is, szüntelenül, fokozatosan az eszményi világ, a jó és igaz győzelme felé halad.

Schweitzer Albertben magunk előtt látunk egy hozánk, unitáriusokhoz életfelfogásában és általános emberi magatartásában nagyon közelálló jézusi lelkületű személyiséget, aki mögött ott áll diadalmasan az erkölcsi cselekedet; akinek sikerült az eszmét és a valóságot összhangba hoznia, egységbe kapcsolnia. Ezt a nagyszerű embert mindenki megérti, mert a szeretet nyelvén beszél, és az élet előtti tiszteletről, a veneratio vitae-ról szóló tanítása létezésünk szentségét és életigenlésünk helyes voltát az értelem érveivel és erejével is igazolja.

Schweitzer Albertet ezekben a napokban nagyon sokan ünneplik. Ő azonban, minden bizonnyal, minden ünneplés és elismerés ellenére is, továbbra is megmarad egyszerű, önmagába mélyedő, szellemi és gyakorlati tekintetben 90 évével is szüntelenül munkálkodó, az ünneplésektől menekülő, a dicsőítést magától elutasító keresztény embernek.

Tiszta szívből, hálás érzésekkel, boldogan száll feléje köszöntésünk és imádságunk.

Dr. Kovács Lajos,
egyházi főjegyző

Húsz esztendő egyházi életünk távlatából

Budapest

Az épület, ahol egyházi központunk hivatala székel, két év óta tatarozás alatt áll. Az állam költségvetéséből jelentős összeget áldozott a második világháborúban megsérült ferencvárosi épület helyrehozatalára. Kétévi megfeszített munka után lassan-lassan kezd kibontakozni az újjászületett ház külső képe. Ugy érezzük azonban, hogy ez a tatarozás nemcsak külsőleg, hanem *bensőnkben* is valami lényeges *gyarapodást* hozott.

Eltűnt immár körülöttünk a sűrű állványerdő, lebontották a „daruház”-at, s nemsokára búcsút monduk azoknak a kedves építőknek is, akiknek a személyéhez ez idő alatt mindannyiunkat olyan szívélyes és barátságos kapcsolat fűzött. Földesi művezető, Kinczli brigádvezető, a motorkezelő Klézliné, Kosztovich Marika és a többiek mind, segítő készséggel igyekeztek a tatarozással járó kisebb-nagyobb gondokat mindannyiunk számára elviselhetővé tenni.

Az ő munkájukon keresztül ismertük meg *legközelebbiből* a napról napra megújuló emberi erőfeszítés szépségeit és értékeltük a jelentéktelennek látszó apró részletmunkákat harmonikus egységbe tömörítő építő munka igaz örömeit.

A lelkes dolgozó gárdának hűséges „adjutánsa” volt e nehéz hónapokban Sebestyén Istvánné házfelügyelő, akinek otthona nyomban a tatarozás „főhadiszállás”-ává vált, és éjszakai álmait bizony gyakorta zavarta meg a törmelék szállítására bebocsátást kérő gépkocsik motorjainak zajos dübörgése. Minden dolgozó összefogott, hogy Isten hajléka körül a háború ütötte sebeket mielőbb eltüntessék. Pedig milyen súlyos sebeket is kellett nekik begyógyítaniok!

Erről beszélgettünk Pethő István püspöki helynökkel, akit betegágyánál kerestünk fel, hogy húsz év előtti élményeit föllelevenítsük.

— Az épület tetőzete — mondotta a helynök úr — az ostrom folyamán súlyosan megsérült. Javában folytak még a harcok, amikor Bencze Márton és Gálna Sándor lelkésztársaimmal hozzákezdünk a tetőn keletkezett aknák befedéséhez. A maradék cserépanyagot és a padlásrészeket elválasztó léceket használtuk fel erre a célra. Bizony, nem volt veszélytelen vállalkozás. Templomunk az ablakkárok kívül sérülést nem szenvedett, de a fölötte levő lakásokban sűrűn ismétlődő vízcsőrepedés a székely motívumú mennyezetfestést s a falfestést is veszélyeztette. Ezeket a sérüléseket később államunk nagylelkű segélyének felhasználásával kijavítottuk. A mostani lakásommal szemközt levő lakást egy bomba robbanása tette lakhatatlanná, s a hátsólépcsőfeljárót is teljesen romba döntötte.

Kimondhatatlan öröm töltötte el lelkünket, amikor végül hírül vettük: megszületett a **BEKE**! Készséggel vettünk részt a romeltakarítás munkájában is, hogy azután visszatérjünk oda, kit ahová hivatása szólított. Mindennapi békés életünk rendjének kibontakozásában, lelkipásztori munkánk zavartalan teljesítésében jóleső érzéssel tapasztaltuk a katonai és polgári hatóságok jóindulatú segítőkészségét. Ezekben a napokban hátaltelt szívünkben végre szabadon szállhatott a biznyságot tevő ének fölémelő dallama: „Erős várunk nekünk az Isten”.

Füzesgyarmat

Füzesgyarmaton nem voltak harcok. Csak végigsuhant felettünk a háború szele, s ettől mindenki a rémület döbbenetébe esett. Napok teltek el és még mindig alig ocsúdtunk az ijedségből. Mintha megállt volna az élet. Megszűnt a mezei munka, pedig még lett volna mit tenni, bezárták az iskolákat, s a várakozás, a csendes reménykedés napjai szállta meg a lelkeket. Talán nem tér vissza a borzalom,

talán újra kezdhettük az életünket... de mikor?... Ez a kérdés uralta a falut, midőn egy szép napsütéses vasárnap megkondultak a templomok harangjai. A szovjet katonai alakulatok egyik tisztjének ösztönzésére megtartottuk az első felszabadult istentiszteletünket. Sőt, biztatására a református lelkészi teendőket is hosszú időn át mi láttuk el.

Az emberek fellelegeztek. Nem lehet már baj, ha szólnak a harangok. **BEKE** van már — boldog megnyugvás, nem rémít többé vérpatak, háború. Ki-ki felöltötte fekete ruháját s a faluba e naptól, mint bennult testrészebe visszatért a vérkeringés egészsége.

Következő év tavaszáig mintegy fél éven át mindkét szószék szolgálatát elláttam. Máig is őrzöm a tiszántúli ref. püspök köszönő sorait, amely lelkészi munkámat „sok régi, nehéz emléket feledtetőnek” minősíti.

Tanítók se igen voltak akkor, a gyermekek tanítását nem akarván szüneteltetni, a pedagógiai munkákból is részt vállaltam. Kerek egy éven át tanítottam az iskola ötödik osztályát. Eszembe sem jutott, hogy fizetséget várjak érte, ugyanúgy mint a lelkészi munkáért. A falu gondoskodott családom élelmezéséről. Segítettünk egymáson, ki mivel tudott: ők táplálékkal, én szellemiakkal... A vasutat helyre kellett állítani? „Arccal a vasút felé”-mozgalmat indítottunk és minden olyan szépen ment. Lassan-lassan mindenütt élet és rend támadt. A „községháza” adminisztratív munkájában éppen úgy, mint az üzlet-hálózat raktárkészletének feltöltésében.

Nem éreztünk fáradságot és nem vártunk köszönetet. Tettük, amit a megújuló élet szüksége diktált. S most, hogy húsz év után visszanézek a megtett útra, országunk, népünk elért eredményeire — egy kicsit magamnak, egy kicsit befelé, megnyugodva vallom... megtettük ami tehetségünkben volt — és nem volt hiábavaló!

Bajor János

Hódmezővásárhely

Hódmezővásárhely egyike azoknak a városoknak, amely nagyobb méretű és emberi életet követelő áldozat nélkül érte meg a fölszabadulás pillanatát. A fölszabadító szovjet hadsereg bevonulása után a városban zökkenőmentesen folyt tovább az élet. Új vezetés, új szellem vette át a mindennapi élet irányítását.

Ezekben az időkben egy egyszerű iparos atyánkfia, Vajnai Mihály állt a gyülekezet élére, aki egy tanítónő-jelölt hívünk közreműködésével végezte a gyülekezeti élet irányítását. Bár a templom ablakai egy akna robbanása következtében összetörték, azok előbb Bán Sándor és Vajnai Sándor közreműködésével, majd állami és egyházi segítséggel rendbe hozták, s ezzel megszűnt az istentiszteletek megtartásának tárgyi nehézsége is. 1945-ben az Unitárius Egyház Intéző Bizottsága tagjai közé választotta az egyházközség főgondnokát, dr. Ormos Pál atyánkfiát, aki 1958-ban az egyházközség belső embereinek anyagi nehézsége könnyítése végett segély alapot létesített, Ormos Pál később orvosi munkásságának elismerésül a „Kiváló dolgozó”, majd a T. I. T. keretében kifejtett tevékenységéért a „Munka Érdemrend” aranyfokozatát nyerte el.

1947-ben Kiss József, Vajnai Mihály és Szabó Imre híveink rendbehozták az egyházközség tanya épületét, amelyet 1952-ben a nagyüzemi gazdálkodás előmozdítására az állam rendelkezésére bocsátottak. Ebben az esztendőben 19 évi helyi szolgálat után nyugalmába vonult az egyházközség lelkésze, Bíró Lajos, akit R. Filep Imre lelkész fia követ a lelkészi állás betöltésében, 1948-ban a szentesi szórvány leányegyházközséggé alakul, s kéri a hódmezővásárhelyi egyházközséghez társítását. 1949-ben sor került az imaterem rendbehozatalára, amely 1952-ben nyerte el mai kápolna jellegét. 1950-ben Vajnai Sándor és Kiss

József atyámfiai kijavítják a templom fedélzetét. Az egyházközség történetében először ebben az évben választanak női presbitereket Bányai Albertné és özv. Berényi Józsefné személyében. 1956-ban Boros Aron énekvezérafia, az egyházi szolgálatba eltöltött 50 esztendő elismeréseként „tiszteletes” címet és palástviselési jogot kapott. Az egyházközség életét az unitárius összejöveletek tették változatossá. R. Filep Imre Budapestre távozása után, dr. Jakab Jenő lett az egyházközség lelkesze, aki a Hazafias Népfront területén végzett buzgó tevékenységet.

Bár az egyházközség hívei anyagiakban nem bővelkedtek — képességeiknek megfelelően, ki anyagi, ki szellemi téren hozzájárult és hozzájárul ma is az egyházközség fenntartásához, s áldozatkészségükkel, valamint élen járva a Krisztus követésében, emberi kötelességeik teljesítésével, a földi Isten-országa kialakításán fáradoznak.

Kelemen Miklós

Polgárdi

Kerékpárral érkezünk Polgárdiba. A vonatjárás rendkívül bizonytalan volt még. A falu szélén kilőtt „tigris” ágyúcsöve ásitott az érkezőre. A betonút minden ötven méterre föl volt robbantva. A házak romosan, ablak nélkül, a mezőkön bombatölcsérek, drótakadályok mindenfelé. Sanyi, az eklézsiát átadó elődöm a hírhedt Margarét-vonalat magyarázta. A kora nyári napsugár éltető meleggel simogatta végig a romokat. A Szokó-köz sarkán fiatal lányok és legények hancúroztak a vasárnap délelőtti napsugárban.

Kacagásuk önfeledt volt, mintha nem is ők rettegtek, bújkáltak volna végig a téli hónapokat. Az élet erősebb a halálnál. A paplak kitört ablakokkal, füstös falakkal. Az imaház előtt hatalmas szemétrakás. Néhány lelkes hívünk takarította ki az imaházból. A padok elégetve. A harmónium ledobva a karzat elé. A németek mindent elégettek az imaházból. Aztán gyógyszerár lett. Néha lovat is kötöttek be. Tóth János bácsi meséli és egy könnycseppet töröl le szeméből. Elém villan a német katonák derékszíja, a felírás rajta: „Gott mit uns”... Berki Pista bácsi realisabb. Ünneplője zsebéből kalapácsot és ablaküvegező szeget húz elő. Szedi össze az épen maradt üvegszemeket. Berakja és beszegezi az utcai szoba ablakrámájába. Persze toldozva-foltozva gitt nélkül. Az utcai szobában tartjuk a beköszöntő istentiszteletet. Ráteszem kezemet Tóth János bácsi vállára: „Rendbehozzuk”. Este hangverseny az ablaktalan kultúrházban. Az első a front óta. Székekre és deszkákra ültünk. A zongorának jó néhány húrja hiányzik. Az énekesek sállal védik torkukat huzatban. A megnyitót a jegyző mondja. Semmi frázis, semmi póz! Arról beszél, hogy nem hitte volna a véres harcok között, hogy egyáltalán valaha is kultúrműsor hangzik el a faluban, de most már tudja, hogy szebb és gazdagabbá fogják lakósaik Polgárdit felépíteni, mint amilyen volt. Az emberek sóhaja volt a megerősítő válasz.

A hiányos húrokon Beethoven csendült fel és mi a teremben levők úgy éreztük: *Felszabadultunk.*

Szász János

Emlékeimből | Csép Miklós tanár búcsúztatására

Emlékezésre méltó unitárius testvérünk hunyt el közelebből. Csép Miklós gimnáziumi tanár. Osztálytársam, diákkori barátom volt, hadd mondjam el róla néhány emlékeimet.

Az unitárius vallás ősi, meleg fészkeből, Torockóról indult el. Elvégezte a pár alsó osztályt, a helyi gimnáziumban, aztán Kolozsvárra ment át. Mi Székelykeresztúrról szintén Kolozsvárra gyülekeztünk, ott találkoztunk Csép Miklóssal a hatodik osztályban. Meglepett és bámulatba ejtett Csép Miklós nyelvtudása. A latin és görög szövegeket játszva, első látásra fordította, a német nyelvtant alaposan ismerte. Tréfás fiú volt. Görög tanárunk, Nagy Lajos öregéveiben volt, maga a görög nyelv második sorba került tárgya lett. Nagy Lajos szívesen támaszkodott Csép Miklóssra, vele magyaráztatta meg a nehéz szövegeket. Tanárunknak nagy gyengéi voltak. Szeretett arra hivatkozni, hogy mint honvéd ő is részt vett a negyvennyolcas szabadságharcban. Csép Miklós a görögök haditetteiről szóló szöveg fordítása közben egyszer csak kérdezte. — Ugye, tanár úr, ebben az ütközetben a magyar honvédek is megállták volna helyüket? — vége volt a görög órának, Nagy Lajos negyvennyolcas eseményekről kezdett beszélni. Csép Miklós leülhetett a görög tudományával. Másik szívügye volt Nagy Lajosnak a Mátyás-szobor felállítása. A szobor felállítását ő indítványozta, a költségek gyűjtését ő végezte. Csép a görög művészetről szóló fordítása közben a Mátyás szoborra tett célzást, megint vége volt a görög órának Nagy Lajos Mátyás király történetével és a szobor ügyével töltötte ki az órát.

Csép nyelvtelhetségének bizonyossága volt, hogy a Paget-féle angol nyelvi pályázatot rendszerint ő nyerte meg. Érettségis diákkorában a százkoronás nagy jutalmat is a sok versenyző közt ő vitte el. Tanári pályára lépett, ösztöndíjjal Berlinben is tanult. Nagy felkészültségével rövid ideig a székelykeresztúri gimnáziumban is tanított. Itt a nehéz nyelvű székely diákokat nemcsak a nyelvtanra akarta megtanítani, hanem a német beszédre is. Ezzel nagy terhet rakott a diákságra, népszerűtlen tanár lett.

A nemrégiben elhunyt Szász Domokos beszélte, hogy az ő osztálya sztrájkba lépett Csép tanár ellen, Sándor János igazgató simította el a súlyos ellentéteket.

Ez az eset is közrejátszhatott, hogy Csép Miklós kilépett az egyház szolgálatából. Az államnál, távoli iskoláknál helyezkedett el. Mint jó barátja, reméltem, hogy valahol csak kiválik nagy tehetségével, de a reménység nem teljesült.

Az élet java elszaladt, egyszer csak hírt vettem, hogy Csép Miklós Budapesten tölti nyugdíjas éveit. Fölkerestem, s elszajnálkoztam, hogy a jó kedélyű ifjúból milyen morogva, zárkózott ember lett. Feleségétől, egy nemeslelkű svájci nőtől elvált öreg korára, de ő férjét a távolból is gondoskodó figyelemben részesítette.

Be akartam vonni az unitárius közösségbe. Koncz János barátommal találkozóra hívtuk. Koncz egy évvel utánunk járt, de Kolozsvárt jó barátunk volt.

Csép hajlott is rá, ígérte, hogy ezután eljár körünkbe és egyházi összejöveleteinkre, de emberkerülő természetéből már nem tudott kibontakozni. Látogatóit, ezek között földijeit, Simon András és Zsakó Istvánt szívesen látta.

Mi a legutóbbi évben arra készülődtünk, hogy elmegyünk Kolozsvárra, a hatvanöt éves érettségi találkozóra, s viszontlátjuk még életben levő osztálytársainkat: Péter Lajost, Szentmártoni Kálmánt, Nagy Lajost, Antonya Mihályt, Sándor Gergelyt. Őt betegsége, engem lábtörésem akadályozott meg e kedves kirándulásban. Halálának hírére kellett a jó barátoknak megírnom.

Tanulságos életpálya a Csép Miklóssé. Kitűnő képességeivel bizonyosan tudományos érdemeket, tanári sikereket és derültebb életfelfogást szerez öreg korára, ha megmarad az unitárius közösségben, a fel-emelő hagyományok hatása alatt.

Gyallay Domokos

Temetése szűkebb baráti körének részvételével folyt le Győrfi István lelkész szolgálatával.

Sorozatos tüzesetek amerikai unitárius templomokban

Múlt évi december folyamán tűzvész áldozata lett az Első Kongregációs Unitárius Egyház harwardi temploma. Jelentős értékek pusztultak el itten. Többek között a templom iratai 1770-ig visszamenőleg, egy értékes „ősbiblia”, úrvacsorai felszerelések stb. Valamennyi muzeális értékű darab volt. A templom harangját repedten találták a romok között. A kárt kétszáz ezer dollárra becsülik. „Jelképünk elpusztult — írta gyülekezetéhez Rev. Betz lelkész, — de hűségünk el nem fogyott. — Szabad vallásunk parancsa szerint az emberi jogok győzelméért még nagyobb erővel fogunk küzdeni.”

Ugyancsak porráégett a közelmúltban a Walton-willee-i unitárius egyetemi templom is. A harmadik

unitárius templom, amely az utolsó negyedévben a lángok martaléka lett.

Tűz pusztította el a Mississippi állambeli Ripley város baptista templomát is, egy néger templomot, néhány órával azután, hogy a tanácstermet polgárjogi összejövetelre használták. Az újjáépítés munkáját az Oberlini Polgári Jogokért Küzdő Diákok Csoportja indította el, amely karácsonyi szünidejét áldozta az újjáépítésre.

A magukat „karácsonyi ácsok”-nak nevező diákcsoport tagjai között unitárius diákok is voltak.

Aligha férhet kétség ahhoz, hogy a tüzeseteket azoknak a nemtelen indulatoknak a kirobbanása okozta, amelynek legutóbb a mártírhálált halt J. Reeb amerikai unitárius lelkész tragikus áldozata lett.

Olvasóinknak Istentől áldott boldog húsvéti ünnepeket kívánunk.

Templomainkban húsvét mindkét ünnepén istentiszteletet tartunk, úrvacsorával.

Pethő István püspöki helynök január 23-án és 24-én meglátogatta a hódmezővásárhelyi gyülekezetet, ahol presbiteri értekezletet tartott, amely az egyházközség időszerű ügyeivel foglalkozott. A püspöki helynök templomi szolgálatot is végzett.

R. Filep Imre ek. főjegyző mint a Szabadelvű Keresztények és Vallásos Szabadság Nemzetközi Szövetsége Végrehajtó Bizottságának tagja, részt vesz a bizottság április 20-án Hágában tartandó ülésén. Egyben felkérést kapott, hogy a szövetség képviselőjében vegyen részt a Német Szövetségi Köztársaságban élő unitáriusok június hó folyamán Bonnban tartandó ülésén.

Íp. Tófalvi Sándor a Néprajzi Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete által meghirdetett XII. Országos Néprajzi és Nyelvjárási gyűjtői pályázatra benyújtott „Vegyes Székelyföldi gyűjtés” című pályamunkájával díjat nyert. Gratulálunk!

Külföldi hírek

ROMANIA. Szigetváry Józsefné S. Nagy Idát, S. Nagy László egyházi tanácsos testvérünk húgát a kolozsvári főtanács legutóbbi ülésén a főtanács tagjai sorába választotta. — Az új főtanács tag a kolozsvári unitárius társadalom életében évtizedeken át tevékeny munkásságot fejtett ki. Szívvel gratulálunk!

Dr. Kiss Elek kolozsvári püspök, Gelérd Imre lelkészt a homoródszentmártoni, Végh Mihály lelkészt a kobátfalvi, Nyitray Mózes lelkészt a vadadi egyházközség lelkészévé nevezte ki.

CSEHSZLOVÁKIA. Súlyos veszteség érte a csehszlovák unitárius Rőze közösséget. Múlt évi december 27-én 60 éves korában meghalt dr. K. J. Hašpl, aki 1958-ig volt a prágai unitáriusok lelkipásztora. Dr. Hašpl 1904. január 26-án született Dél-Csehszlovákiában. Már gyermekkorában vonzalmat érzett a lelkipásztori hivatás iránt. Szüleinek nehéz anyagi helyzete miatt azonban magasabb fokú tanulmányokat egyelőre nem végezhett. — Később kereskedelmi iskolába iratkozott be, s annak elvégzése után egy biztosító társaság szolgálatába lépett. — Ez a munkakör azonban nem elégítette ki. 1922-ben dr. N. Capek szabadelvű vallásos mozgalom szervezéséhez kezdett Csehszlovákiában. Hašpl nagy érdeklődéssel fordult a mozgalom felé, s abba később szívvel-lellekkel be is kapcsolódott.

1926-tól négy évet töltött az amerikai Berkly-ben az unitárius lelkészképző intézetben. Itt feleségül vette dr. Capek legidősebb leányát. Prágába hazatérte után igazgatója lett a vasárnapi iskolának. — 1941-ben, amikor a „Gestapo”

apósát letartóztatta. Hašpl vette át a csehszlovák unitárius egyház vezetését. — 1958-ban azonban mindjobban elhatalmasodó betegsége miatt nyugdíjba kellett vonulnia.

Hašpl unitarizmus különleges filozófiai szemléletében gyökerezett. Unitárius vallási felfogása az Isten, a Világmindenség és az Emberiség egységében összegezhető. — Hašpl testvérünk élénk és bensőséges kapcsolatot tartott fenn a külföldi unitáriusokkal, különösen pedig a Szabadelvű Keresztények és Vallásos Szabadság Nemzetközi Szövetségével.

Amíg egészségi állapota engedte, rendszeresen meglátogatta a prágai gyülekezetet. Röviddel karácsony előtt is részt vett összejövetelünkön és szívesen elbeszélgetett a gyülekezet tagjaival. Senki sem gondolta, hogy ez lesz utolsó látogatása. Béke poraira!

J. Dr. D. Kaffka
lelkész, Prága

REY J. Klety (Essex Hall) nyugalomba vonul. Utódjáról még nem történt döntés.

Házasság. Nehai Péter Sándor lelkész nevelt leánya, Nagy Vilma, múlt év október 3-án házasságot kötött dr. Antal Ferencel, a Fővárosi Bíróság tanácsvezető bírójával. Az esketési szertartást R. Filep Imre ek. főjegyző, budapesti lelkész vezette. Áldás frigyükre!

Adományok

Lelkeszi Nyugdíjalapra T. Borbély Pál és felesége 130, dr. Kiss Éva 50, Kádár Ferenc 10, Fodor Árpád 20, Ferenczy István 50, Nyúzó Gyuláné 20, id. Tófalvi Sándor 14, özv. Páll Miklósné 4, Prág Jenőné 10, Páll Miklós 4, özv. Weltn Józsefné 12, Szép Gyula 10, Palatka József 20, özv. Janka Ferencné 14, Csáka Jánosné 20, G. Markoll Alajosné 20, Benedek Béla 50, Szalay Lajosné 10, Möriz Ilona elhunyt nővére Möriz Jolán emlékére 25, Székely Zsigmond 70, Deák Miklósné 10, Tóth Mihályné 20, dr. Gelei Józsefné 50, Kovács Sándorné 10, Buksa Attila 10, Gál Ernőné 30, Mán József 30, József János 10, Kiss Lajosné férje emlékére 50, özv. Fazekas Lajosné 30 Ft.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István.
Évi előfizetési díj 12 forint.

Budapest, IX., Högyes Endre utca 3.

Táv.: 137—186. Csekk.: 50 561.

INDEX: 25.842.

65.1236/2 — Zrínyi Nyomda Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre igazgató

EGYHÁZI KÖZALAPRA Möriz Ilona 25 Ft.

UNITÁRIUS ÉLETRE Dr. Gelei Józsefné 50,- Kádár István 20,- Dr. Benczédi Ferencné 50,-

Högyes Endre utcai harmónium céljaira Dr. Benczédi Ferencné, néhai nagybátyja Weress Ákos emlékére 50 Ft

„Jószívű adakozót szereti az Isten”

Halottiak

JÓZSEF DEZSŐ ny. tanár, gyulai szórványunk 1935-től 1958-ig volt lelkes gondnoka, január 1-én eltávozott az élők sorából. Halálával érzékeny veszteség érte gyulai testvéreinket. Művészi hajlamai már korán mutatkoztak. Budapesten a Nemzeti Szalonban állította ki képeit, amelyekkel jelentős sikere volt. Háromszor nyert értékes díjat.

Élete utolsó szakaszában megírta gyulai szórványunk történetét. Ekkor kapja meg az aranydiplomát is. Benneegyházus hűségese fiát vesztette el, akitől megindult lélekkel búcsúzott a gyulai hívek selege, Kelemen Miklós lelkipásztor szolgálatával. Az egyházközség búcsúköszöntését Kiss István, ny. igazgató, az elhunyt gondnok utóda tolmácsolta meleg szavakkal.

FAZAKAS LAJOS testvérünk 67 éves korában Szigetszentmiklóson december 1-én elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása január 27-én volt a Farkasréti temetőben Pethő István püspöki helynök szolgálatával. Az elhunyt fia volt Fazekas Lajos egykori nyárádmonti esperszünknek.

Möriz Jolán testvérünk múlt évi december 26-án életének 74. évében elhunyt. Hitéhez és egyházához ragaszkodó buzgó lélek volt.

BOKROS JÓZSEFNÉ budapesti egyházközségünk keblől tanácsosa, a gyülekezet egyik legodaadóbb, legbuzgóbb tagja — unitárius közösségünk mélyeséges bánatára örökre eltávozott a hívek sorából. A bibliai Márta mely alázatú lelke lobogott törekény alakjában. Maga volt a testet öltött áldozatkészesség, a pihenést nem ismerő szorgalom: az igazi asszonyi lélek. Gyülekezeti összejöveteleinken, szeretetvendégségeinken mindig ott szorgoskodó fürge alakja eltűnt immár az elmúlás sötét kárpitja mögött. Temetése a gyülekezeti tagok nagy részvételével folyt le R. Filep Imre ek. főjegyző, budapesti lelkész szolgálatával. Kedvelt gyülekezetének hívei szeretettel őrzik emlékét.

Györffy Géza, aranydiplomás ny. gazdasági iskolai igazgató Budapesten március 14-én 81 éves korában meghalt. A magyar földművelésügy, a gazdasági szakoktatás egyik legodaadóbb munkását vesztette el benne. Nemes gondolkodású, szelíd szerény ember volt. Mindenki szeretete és becsülte rokonszenves egyéniségeért. Búcsúztatása március 23-án volt nagy részvét mellett a farkasréti temetőben. R. Filep Imre ek. főjegyző, budapesti lelkész szolgálatával. Györffy István budapesti lelkésztestvérünk testvérbátyját gyászolja az elhunytban.